

K O M E N T Á R

k Etickému kódexu prokurátorov

Komentár k Etickému kódexu prokurátorov (ďalej len „etický kódex“) schválila Rada prokurátorov Slovenskej republiky na svojom zasadnutí dňa 4. februára 2016.

Komentár k etickému kódexu je prílohou etického kódexu.

Účel a ciele etického kódexu

Podľa čl. 149 Ústavy Slovenskej republiky prokuratúra Slovenskej republiky chráni práva a zákonom chránené záujmy fyzických a právnických osôb a štátu.

Podľa § 2 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre prokuratúra je samostatná hierarchicky usporiadaná jednotná sústava štátnych orgánov na čele s generálnym prokurátorom, v ktorej pôsobia prokurátori vo vzťahoch podriadenosti a nadriadenosti.

Podľa § 3 ods. 2 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre prokuratúra je v rozsahu svojej pôsobnosti povinná vo verejnom záujme vykonať opatrenia na predchádzanie porušeniu zákonnosti, na zistenie a odstránenie porušenia zákonnosti, na obnovu porušených práv a vyvodenie zodpovednosti za ich porušenie. Pri výkone svojej pôsobnosti je prokuratúra povinná využívať všetky zákonné prostriedky tak, aby sa bez akýchkoľvek vplyvov zabezpečila dôsledná, účinná a rýchla ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb a štátu.

Podľa § 5 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre prokurátor vykonáva svoje úlohy na základe zákona a prostriedkami ustanovenými zákonom. Pri plnení úloh je prokurátor povinný

a) podľa najlepšieho vedomia a svedomia uplatňovať Ústavu Slovenskej republiky, ústavné zákony, zákony, medzinárodné zmluvy vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy,

b) rešpektovať a chrániť ľudskú dôstojnosť, základné ľudské práva a slobody a vyvarovať sa akejkoľvek diskriminácie,

c) chrániť verejný záujem,

d) postupovať iniciatívne, spravodlivo, nestranne a bez prietahov.

Pôsobnosť prokuratúry, ktorá je upravená zákonom č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 153/2001 Z. z.“) vykonávajú prokurátori. V rozsahu ustanovenom zákonom túto pôsobnosť vykonávajú aj právni čakatelia prokuratúry a asistenti prokurátora. Prokurátor sa teda výkonom svojej funkcie podieľa na ochrane práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb a štátu.

Za prokurátora môže byť vymenovaná iba osoba, ktorá – okrem iných skutočností - je bezúhonná a jej morálne vlastnosti dávajú záruku, že funkciu prokurátora bude riadne vykonávať. Aj túto podmienku musí prokurátor spĺňať po celý čas trvania služobného pomeru prokurátora. Jednou zo základných zákonných povinností prokurátora je dodržiavať pri výkone svojej funkcie pravidlá prokurátorskej etiky.

Prokurátor musí nájsť rovnováhu medzi požiadavkami kladenými na túto verejnú funkciu a oprávnenými požiadavkami na vedenie svojho súkromného života bez neprimeraného zasahovania a obmedzení. Každý prokurátor si musí byť vedomý toho, že jeho správanie, či už pri výkone jeho služobných povinností alebo v rámci aktivít jeho súkromného života, môže byť podrobené kritike alebo poznámkam verejnosti. Vzhľadom na to, že prokurátor vykonáva verejnú funkciu musí prokurátor strpieť aj určité obmedzenia vo svojom profesionálnom aj súkromnom živote. Je však tiež samozrejmé, že pri neoprávnenej, neopodstatnenej kritike presahujúcej medze slušnosti a korektnosti, má prokurátor právo na ochranu, či už prostredníctvom dostupných právnych prostriedkov, alebo prostredníctvom orgánov samosprávy prokuratúry.

Etický kódex nie je možné považovať za rigidný a uzatvorený dokument. Naopak, ide o dokument živý, otvorený poznatkom vyplývajúcim z rozhodovacej činnosti etickej komisie, ako aj z poznatkov prokuratúry vyplývajúcich z podaní fyzických a právnických osôb týkajúcich sa správania a vystupovania prokurátora. Jeho zmeny a doplnenia schvaľuje rada prokurátorov.

Tento komentár k etickému kódexu predstavuje len určité vodítko k tomu, ako čítať a vykladať pravidlá v ňom obsiahnuté. V žiadnom prípade však nepredstavuje rigidný návod na aplikáciu kódexu navrhovateľom alebo samotnou etickú komisiou. Úmyslom tohto komentára nie je obsiahnuť všetky situácie v správaní prokurátora, ktoré by mohli vyvolať rozpor s pravidlami ustanovenými etickým kódexom. Je výlučne na posúdení navrhovateľa a na rozhodnutí etickej komisie, ktoré konkrétne konanie prokurátora bude považovať za rozporné so zákonnou povinnosťou prokurátora dodržiavať pravidlá prokurátorskej etiky. Keďže aj samotný etický kódex je dokumentom otvoreným, je samozrejme takým aj tento komentár. Viaceré pravidlá ustanovené týmto etickým kódexom sa navzájom prelínajú (napr. požiadavky legality prokurátora a odbornosti prokurátora, resp. požiadavky dôveryhodnosti prokurátora a slušnosti a zdvorilosti prokurátora). Je preto nevyhnutné, aby sa pri posudzovaní dodržiavania týchto pravidiel prihliadalo na ich vzájomné súvislosti a väzby, teda aby neboli, tam kde je to opodstatnené, vykladané a aplikované izolovane.

K článku 1 – Legalita a nezávislosť prokurátora

Prokurátor ako predstaviteľ štátneho orgánu, ktorému štát zveril svoju pôsobnosť v zákonom vymedzených oblastiach, musí svoje právomoci vykonávať v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky a jeho príslušnými právnymi normami. Je nevyhnutné, aby sa

prokurátor pri výkone služobných povinností riadil Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, zákonmi, ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, ale aj príslušnými normami medzinárodného, či európskeho práva. Pri ich aplikácii a dodržiavaní sa riadi aj svojim svedomím a vnútorným presvedčením. Úmyselné porušenie princípu legality, t. j. konania prokurátora pri výkone jeho funkcie v rozpore s právnymi predpismi, je nepredstaviteľné a musí viesť k uplatneniu príslušného konania (disciplinárneho, správneho alebo trestného) voči tomuto prokurátorovi.

Príslušné zákony zverujú prokurátorovi celý rad právomocí, ktoré prokurátor vykonáva za účelom riadneho naplnenia ústavnej a zákonnej pôsobnosti prokuratúry. Právomoci, ktoré môže prokurátor vykonávať, t. j. jeho oprávnenia pri výkone pôsobnosti prokuratúry, sú striktne dané. Je neprípustné, aby prokurátor pri výkone svojich služobných povinností realizoval aj iné oprávnenia, než zverené zákonom.

Nezávislosť prokurátora je popri legalite konania prokurátora ďalším z esenciálnych prvkov riadneho výkonu tejto funkcie. Nejde o nezávislosť v pravom význame slova, akou je nezávislosť sudcovská. Prokurátor je súčasťou hierarchicky riadenej jednotnej sústavy štátnych orgánov, kde prokurátori pôsobia vo vzťahoch vzájomnej nadriadenosti a podriadenosti. V záujme jednotného uplatňovania zákonov v rámci pôsobnosti prokuratúry je nevyhnutné, aby bola nezávislosť prokurátora smerom dovnútra do určitej miery obmedzená. Takéto obmedzenie predpokladá aj zákon, ktorý umožňuje nadriadenému prokurátorovi ukladať podriadenému pokyny, ako má postupovať v konaní. Takéto pokyny však musia spĺňať podmienku zákonnosti, t. j. ani nadriadený prokurátor nemôže vydávať pokyny v rozpore so zákonom. Zákon rovnako predpokladá možnosť podriadeného prokurátora odmietnuť splniť uložený pokyn, pričom upravuje v tejto súvislosti aj príslušné postupy. Generálny prokurátor, ktorý stojí na čele prokuratúry a je zodpovedný za jej činnosť, môže vydávať aj záväzné stanoviská, príkazy a pokyny, ktorými sú všetci prokurátori viazaní.

Na riadny výkon funkcie prokurátora je však nevyhnutná vonkajšia nezávislosť prokurátora, t. j. nezávislosť od vplyvov rôznych subjektov na výkon jeho konkrétnych právomocí. Táto nezávislosť prokurátora nesmie byť ohrozená tak jeho aktívnym konaním, t. j. vyhľadávaním, resp. vyžadovaním inštrukcií a pokynov od akéhokoľvek externého subjektu, ako aj jeho pasívnym prijímaním takýchto inštrukcií a pokynov, či konaním podľa nich. Rovnako sa prokurátor nesmie pri výkone svojich právomocí nechať ovplyvniť akýmkoľvek iným subjektom. Nesmie podľahnúť tlaku médií a verejnosti na svoju rozhodovaciu činnosť. Jediným meradlom jeho konania musí byť zákonnosť a spravodlivosť. Prokurátor musí striktne a rozhodne odmietnuť akýkoľvek pokus o zasahovanie do jeho nezávislosti

Prokurátor svojou nezávislosťou prispieva k obrazu nezávislosti prokuratúry, preto sa musí zdržať akéhokoľvek konania, ktoré by mohlo viesť k ohrozeniu alebo narušeniu dôvery verejnosti v jeho vlastnú nezávislosť pri vykonávaní svojej právomocí.

Na to, aby mohol byť prokurátor skutočne nezávislý od vonkajších vplyvov, musí obozretne pristupovať k svojej účasti na rôznych mimopracovných aktivitách a podujatiach organizovaných inými subjektmi, ktoré nesúvisia s plnením jeho služobných povinností. Každé pozvanie, ktoré prokurátor dostane, pričom nie je rozhodujúce, či takto pozvanie dostal ako verejný činiteľ alebo ako súkromná osoba, si musí dôsledne zvážiť z hľadiska vhodnosti jeho účasti na podujatí s prihliadnutím na potrebu zachovávania nezávislosti pri výkone svojich právomocí. Rovnako tak prokurátor nesmie v súvislosti s výkonom svojej funkcie prijímať akékoľvek dary, s výnimkou darov získaných v rámci oficiálnych prijatí delegácií a zastupovania prokuratúry pri medzinárodnej spolupráci. Prokurátor tiež nesmie čerpať akékoľvek neoprávnené výhody, ktoré by mu boli ponúknuté, resp. poskytnuté s cieľom, čo i len potenciálne ovplyvniť jeho konanie, alebo také, ktoré by inak, ak by nevykonával funkciu prokurátora, nemal možnosť získať.

Prokurátor je povinný akýkoľvek pokus o zásah do jeho nezávislosti, napr. predstretie ponuky nejakej výhody, benefitu, hmotného alebo nehmotného daru, ktoré by mohlo mať za cieľ ovplyvniť jeho rozhodovanie alebo konanie, či už v konkrétnej veci alebo všeobecne, hoc aj do budúcnosti, oznámiť svojmu bezprostredne nadriadenému prokurátorovi. Bezprostredne nadriadený prokurátor, ak zistí závažné ohrozenie nezávislosti prokurátora, oznamuje túto skutočnosť generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky. Tento postup ustanovený etickým kódexom však nemá žiadny vplyv na povinnosti vyplývajúce z Trestného poriadku v súvislosti s oznamovaním trestnej činnosti (napr. pokusu o trestné činy korupcie).

K článku 2 – Nestrannosť prokurátora

Nestrannosť prokurátora je ďalším zo základných predpokladov riadneho a účinného výkonu funkcie prokurátora. Nestrannosť prokurátora znamená vo všeobecnosti výkon jeho služobných povinností bez akejkoľvek zaujatosti, predpojatosti, predsudkov a ovplyvňovania; zahŕňa teda tak subjektívny prvok, ako aj prvok objektívny. Nestrannosť prokurátora je teda úzko prepojená s predpokladom nezávislého výkonu funkcie prokurátora. Ide o jeden zo základných princípov, na ktorých je postavená demokratická spoločnosť založená na princípoch právneho štátu. Systém, ktorý je založený na týchto princípoch, potrebuje silných prokurátorov, schopných a ochotných konať a rozhodovať iba na základe práva. Nezávislý a nestranný výkon funkcie prokurátora je nielen jeho povinnosťou, ale aj jeho právom.

Akékoľvek konanie a rozhodovanie prokurátora pri výkone jeho služobných povinností musí byť založené výlučne na objektívnom posúdení skutočností, ktoré má prokurátor k dispozícii. Prokurátor sa v žiadnom prípade nesmie nechať ovplyvniť žiadnou zo strán konania, ani subjektívnym dojmom, akým na neho osoba, ktorá je stranou v konaní alebo subjektom konania, pôsobí. Musí tak byť oslobodený nielen od vonkajších vplyvov na jeho konanie a rozhodovanie, ale aj subjektívnych pocitov, názorov a dojmov. Sympatie, resp. antipatie prokurátora k osobe, s ktorou prišiel pri výkone služobných povinností do styku, nesmú hrať žiadnu úlohu pri jeho konaní alebo rozhodovaní.

Prokurátor nesmie verejne prezentovať svoje subjektívne názory na osobu v konaní alebo právoplatne neskončenú vec. V prípade potreby informovania verejnosti informuje objektívne a vecne. Akékoľvek prejavy, či pripomienky, ktoré by mohli viesť k podozreniu, že konajúci prokurátor nie je nestranný, a ktoré by mohli mať za následok zmarenie konania, sú neprípustné.

Prokurátor je povinný plne rešpektovať princíp prezumpcie neviny. Nesmie verejnými prejavmi označiť za vinnú osobu, ktorá nebola právoplatne odsúdená za trestný čin. Výnimkou sú oficiálne vyhlásenia a prejavy v rámci príslušného konania, napr. pred súdom v trestnom konaní, kedy zastupuje obžalobu a predkladá súdu dôkazy o vine obžalovaného za žalovaný skutok.

Diskriminácia (negatívna, ale aj pozitívna) osôb, s ktorými prokurátor príde do styku pri výkone svojej funkcie, na základe príslušnosti k určitému národu, národnosti, etniku, rase, náboženskej skupine, veku, pohlavia, sexuálnej skupine, či na základe sociálneho postavenia, politického, či iného presvedčenia osoby, je neprípustná a musí byť striktne a rezolútne odmietnutá. Konanie a rozhodovanie prokurátora vo veciach, v ktorých vystupujú osoby, na ktoré sa vzťahuje zákaz diskriminácie, musí byť objektívne, oslobodené od akýchkoľvek predsudkov, zaujatosti, či vlastných subjektívnych názorov na presvedčenie, ktoré osoba zdieľa, či príslušnosť k skupine, do ktorej osoba patrí, alebo ktorej je osoba členom.

V záujme zachovania a dodržania nestrannosti konania ako jedného zo základných princípov spravodlivého procesu garantovaného množstvom medzinárodných dokumentov, je prokurátor povinný v prípade skutočností, ktoré by mohli zakladať dôvod na jeho zaujatosť, sám iniciovať alebo realizovať svoje vylúčenie z rozhodovania alebo prejednávania veci. Neoznámenie dôvodov možnej zaujatosti (napr. príbuzenský, kamarátsky, či iný vzťah k osobe vystupujúcej v konaní) môže mať závažné dôsledky na celé konanie, vrátane jeho zmarenia.

K článku 3 – Odbornosť a profesionalita prokurátora

Výkon funkcie prokurátora je spravidla celoživotným. Drvivá väčšina prokurátorov vykonáva svoju funkciu od vymenovania do nej, spravidla v mladom veku, až po odchod do dôchodku. Z uvedeného teda vyplýva, že prokurátor vykonáva svoju funkciu niekoľko desiatok rokov. Poznatky a vedomosti, ktoré prokurátor mal pri nástupe do funkcie, mu prirodzene nepostačujú na to, aby len s nimi vykonával funkciu kvalitne a profesionálne počas tohto dlhého obdobia. Vývoj v právnej úprave a rozhodovacia činnosť súdov a vývoj v nej sú nezastaviteľné, a preto je nevyhnutné, aby si prokurátor uvedomoval potrebu neustáleho vzdelávania sa, nakoľko je to v záujme nielen jeho vlastnej odbornosti, ale aj odbornosti prokuratúry ako celku. Len vzdelaný a odbornými poznatkami vybavený prokurátor môže byť prínosom pre prokuratúru a pre samotnú spoločnosť.

Na účel zabezpečenia celoživotného vzdelávania prokurátora sú každý rok organizované desiatky vzdelávacích podujatí. Justičná akadémia Slovenskej republiky je vzdelávacou inštitúciou, ktorá zabezpečuje a organizuje vzdelávacie aktivity celoživotného vzdelávania prokurátorov. Tieto vzdelávacie aktivity sú plánované v spolupráci so samotnými prokurátormi, a preto vždy odzrkadľujú ich reálne potreby. Vzdelávacie aktivity pre prokurátorov sú organizované aj samotnými prokuratúrami, osobitne Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky. Je nevyhnutné, aby sa prokurátor zúčastňoval takých vzdelávacích aktivít, ktoré prispievajú k udržiavaniu a prehĺbovaniu jeho odborných znalostí potrebných pre riadny a profesionálny výkon funkcie prokurátora.

Rovnako tak musí byť pre každého prokurátora samozrejmé, že odborné poznatky potrebné pre výkon svojej funkcie získava aj ďalšími spôsobmi. Štúdium odbornej literatúry, komentárov právnych predpisov, odborných článkov a judikatúry by malo byť prirodzenou súčasťou profesionálneho života každého prokurátora.

S požiadavkami vyplývajúcimi z princípu legality je úzko spätá aj požiadavka odbornosti. Vyššie uvedené pravidlá jednoznačne vyžadujú, aby bol prokurátor dôsledne oboznámený s právnou úpravou, ktorá sa týka pôsobnosti prokuratúry a právomocí prokurátora, ako aj súvisiacou ustálenou judikatúrou súdov. Je povinnosťou prokurátora konať a rozhodovať podľa platnej a účinnej právnej úpravy, pričom by mal aplikovať aj poznatky vyplývajúce z príslušnej rozhodovacej činnosti.

Postupy v konaní prokurátora a rozhodnutia prokurátora musia spĺňať najvyššie kritériá odbornosti. Prokurátor svojim konaním a rozhodnutiami nesmie arbitrárne zasahovať do práv osôb. Jeho konanie musí mať oporu v príslušných právnych normách a jeho rozhodnutia musia byť riadne a náležite odôvodnené. Prokurátor musí byť schopný obhájiť svoje konanie a rozhodnutia tak pred nadriadenými prokurátormi, ako aj pred príslušnými orgánmi.

S požiadavkou odbornosti je tiež úzko späté aj odovzdávanie vedomostí, znalostí, poznatkov a skúseností zo strany nadriadených prokurátorov, či starších a skúsenejších kolegov. Je v záujme udržiavania, prehĺbovania, ale aj zvyšovania celkovej odbornosti prokuratúry, aby sa dobré a užitočné poznatky a skúsenosti odovzdávali v rámci prokuratúry ďalej. Zo strany nadriadených prokurátorov by malo byť prirodzené, že odborné poznatky získané v rámci účasti na rôznych vzdelávacích podujatiach, či iných odborných aktivitách, ktoré môžu prispieť k skvalitneniu činnosti prokuratúry, odovzdávajú ďalej svojim podriadeným prokurátorom.

K článku 4 – Dôveryhodnosť prokurátora

Prokurátor vykonáva funkciu verejnú, koná vo verejnom záujme, ochraňuje ho a slúži mu. Prokurátor si tak musí byť vedomý toho, že jeho správanie môže byť podrobené bližšiemu záujmu spoločnosti, a to nielen počas plnenia jeho služobných povinností, ale aj pri výkone aktivít súkromného života. To, že prokurátor ako verejný činiteľ musí strpieť aj určitú mieru kritiky verejnosti, je plne v súlade s judikatúrou Ústavného súdu Slovenskej republiky

a Európskeho súdu pre ľudské práva. Tejto skutočnosti tak musí prispôbiť svoj profesionálny ako aj súkromný život. Pravidlá, ktoré upravuje etický kódex ako základné pravidlá etického správania, je každý prokurátor povinný dodržiavať tak pri výkone svojich služobných povinností, ako aj vo svojom súkromnom živote.

K zvyšovaniu dôveryhodnosti prokuratúry ako celku musí prispievať každý prokurátor prispôbením svojho správania. Je nevyhnutné, aby si prokurátor vždy dôsledne zvážil možný dopad svojho konania nielen na vnímanie jeho osoby, ale aj na vnímanie prokuratúry, ktorej je predstaviteľom. Prokurátor teda nesmie vykonávať žiadne aktivity, ktoré by mohli negatívnym spôsobom ovplyvniť dôveryhodnosť prokuratúry a dôstojnosť funkcie, ktorú vykonáva. S princípom dôveryhodnosti prokurátora úzko súvisia aj princípy zdvorilosti a slušnosti prokurátora, nakoľko tieto sa prelínajú a prispievajú tak spoločne k vytváraniu celkového obrazu prokuratúry v očiach spoločnosti.

Funkcia prokurátora ako funkcia verejná je spoločnosťou prirodzene považovaná za funkciu významnú. Prokurátor nesmie v žiadnom prípade využiť skutočnosť, že zastáva túto funkciu, na získanie akýchkoľvek osobných výhod. Týmito výhodami sa v tejto súvislosti nemyslia plnenia, ktorých cieľom je ovplyvniť konkrétne konanie a rozhodovanie prokurátora (táto časť je popísaná v princípoch nezávislosti a nestrannosti prokurátora), ale všeobecne získanie výhod z titulu toho, že prokurátor zastáva významnú funkciu v spoločnosti. Získavali výhody len z dôvodu príslušnosti k tomuto zamestnaniu. V spoločnosti založenej na demokracii a právnom štáte, ktorého súčasťou je aj rovnosť ľudí v dôstojnosti a právach, je získavanie takýchto osobných výhod prokurátorom neprípustné. Rovnako tak prokurátor nesmie vyžadovať a ani prijímať žiadne iné plnenia, finančné, či nefinančné, napríklad vo forme darov alebo služieb, na ktoré nemá právny nárok.

Prokurátor pri výkone svojej funkcie často používa rôzne služobné prostriedky, ktoré mu na účel riadneho plnenia služobných povinností zveril služobný úrad (napr. prostriedky výpočtovej techniky, mobilný telefón, služobné motorové vozidlo, kancelárske potreby a pod.). Je neprípustné, aby prokurátor zverené služobné prostriedky zneužíval.

Súčasťou prispôbenia aktivít súkromného života požiadavke dodržania princípu dôveryhodnosti prokurátora je tiež dôsledné zváženie osôb, s ktorými prokurátor prichádza vo svojom súkromí do styku. Prokurátor si musí vždy zvážiť, či vyhľadávanie alebo udržiavanie kontaktov, s tou ktorou osobou nemôže mať vplyv na vnímanie jeho nezávislosti a nestrannosti, pričom nejde len o jeho vlastné vnímanie, ale aj vnímanie verejnosťou. Z hľadiska dôveryhodnosti prokurátora je samozrejme neprípustné, aby prokurátor vedome udržiaval vzťahy s osobami z kriminálneho prostredia.

Podľa § 6 ods. 1 písm. g) zákona č. 154/2001 Z. z. do funkcie prokurátora možno vymenovať štátneho občana Slovenskej republiky, ktorý nie je členom politickej strany ani politického hnutia. Aj tento predpoklad musí prokurátor spĺňať po celý čas trvania služobného pomeru prokurátora. Z uvedeného ustanovenia teda vyplýva, že prokurátor musí byť apolitický.

Z hľadiska vnímania prokurátora ako nestranného a dôveryhodného je potrebné, aby bol prokurátor apolitický nielen *de iure*, ale aby tak bol vnímaný aj navonok. Z uvedeného dôvodu sa prokurátor musí vyvarovať spájania svojho mena s akoukoľvek politickou stranou alebo hnutím. Prokurátor sa musí zdržať tiež aktívnej účasti na akýchkoľvek aktivitách organizovaných politickými stranami alebo hnutiami, účasti v politickej kampani, politických diskusiách a inej podpore politických strán alebo hnutí. Rovnako sa prokurátor musí vyhnúť vykonávaniu akejkoľvek činnosti v neprospech akejkoľvek politickej strany alebo hnutia, s výnimkou takých činností, ktoré zákon predpokladá ako výkon jeho právomocí v rámci pôsobnosti prokuratúry. Za výkon činnosti v neprospech politickej strany alebo hnutia nemožno považovať napr. zákonným spôsobom vedené trestné stíhanie predstaviťa alebo podporovateľa politickej strany, alebo hnutia, ani konanie vo veci návrhu na preskúmanie rozhodnutia o rozpustení alebo pozastavení činnosti politickej strany alebo hnutia.

Je samozrejmé, že prokurátori majú svoj súkromný život, pričom by mali mať možnosť v čo najväčšej možnej miere využívať občianske práva a slobody, vrátane vyjadrovania názorov na spoločenské otázky a dianie, a prejavovania svojich občianskych postojov. Je však nevyhnutné, aby prokurátor dôsledne zvážil spôsob svojho vyjadrovania názorov a prejavovania postojov, aby tým nenarušil svoju dôveryhodnosť a dôveryhodnosť prokuratúry. Je prirodzené, že prokurátor sa môže zúčastňovať na bežnom dianí vo svojom okolí, na spoločenských, charitatívnych, či náboženských aktivitách, ale aj na aktivitách zameraných na podporu všeobecne prospešných cieľov a presadzovanie ľudských práv a základných slobôd. Musí si však dôsledne zvážiť, či jeho angažovanie pri riešení určitej spoločenskej otázky alebo účasť na konkrétnej aktivite sú vhodné s ohľadom na jeho nezávislosť a nestrannosť. Je neprípustné, aby sa prokurátor angažoval v tých občianskych aktivitách, ktoré sú organizované alebo zastrešované osobami s extrémistickými, rasistickými či inými neznášanlivostnými názormi, prejavmi, či postojmi.

K článku 5 - Zdvorilosť a slušnosť prokurátora

Skutočnosť, že za prokurátora môže byť vymenovaná iba osoba, ktorej morálne vlastnosti dávajú záruku, že funkciu prokurátora bude riadne vykonávať, je nielen zákonným predpokladom, ale vzhľadom na význam funkcie prokurátora, aj prirodzenou požiadavkou spoločnosti. Očakáva sa, že prokurátor sa bude tak pri výkone svojich služobných povinností, ako aj vo svojom súkromí, správať zdvorilo a slušne ku všetkým, s ktorými prichádza do styku. Rovnako tak je prirodzené, že prokurátor sa musí správať ohľaduplne k svojmu okoliu, vrátane životného prostredia. Arogantné, vulgárne a agresívne správanie prokurátora je neprípustné, nakoľko je v rozpore s dôstojnosťou funkcie, ktorú prokurátor vykonáva.

Z hľadiska priaznivých pracovných podmienok a udržiavania korektných medziľudských vzťahov na pracovisku je nevyhnutné, aby prokurátor vystupoval vo vzťahu

ku kolegom, či už ide o podriadených prokurátorov, nadriadených prokurátorov, iných prokurátorov, právnych čakatel'ov prokuratúry, asistentov prokurátora alebo zamestnancov prokuratúry, slušne a zdvorilo. V prípade, že sa vyskytnú názorové nezhody je potrebné, aby prokurátor prednášal svoje argumenty vecne, bez osočovania, či zosmiešňovania kolegu. V prípade, že sa vyskytne dôvod na oprávnenú kritiku kolegu, či podriadeného, je nevyhnutné, aby bola táto kritika prednesená vecne, slušne a korektne.

Prokurátor pri výkone svojich služobných povinností často prichádza do styku s poškodenými – obeťami trestných činov, ktoré je možné považovať za tzv. zraniteľné osoby. Ide o maloleté osoby, osoby zdravotne postihnuté, tehotné ženy, staršie osoby, slobodných rodičov s maloletými deťmi a osoby, ktoré boli vystavené mučeniu, znásilneniu alebo iným závažným formám psychického, fyzického alebo sexuálneho násillia (napr. Odporúčanie Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné osoby podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní 2013/C 378/02). Je obzvlášť dôležité, aby prokurátor vystupoval pri kontakte s osobou, ktorú je možné identifikovať ako zraniteľnú osobu, obzvlášť ohľaduplne a citlivo. Rovnako tak prokurátor postupuje vo vzťahu k svedkovi, ktorého je možné považovať za zraniteľnú osobu. Zraniteľnou osobou však môže byť aj osoba podozrivá alebo obvinená z trestného činu, pričom v takom prípade je nevyhnutné, aby prokurátor vo vzťahu k nej pristupoval tak, aby boli zaručené všetky jej procesné práva, predovšetkým aby jej bol, s ohľadom na mieru jej zraniteľnosti, objasnený charakter obvinenia a bola schopná v čo najväčšej možnej miere sledovať a pochopiť trestné konanie.

Prokurátor by mal podporovať všetkých kolegov v zdvorilom, slušnom a ohľaduplnom správaní, nakoľko akékoľvek sporné, či problematické správanie prokurátora má vplyv na vnímanie celého prokurátorského stavu spoločnosťou.

Upravený zovňajšok prokurátora musí byť samozrejmosťou. Nie je úmyslom etického kódexu predpisovať akýkoľvek *dress code* pre prokurátora, ani ustanoviť striktné obmedzenia týkajúce sa úpravy výzoru prokurátora. Vzhľadom na to, že prokurátor vykonáva verejnú funkciu, ktorá je spoločnosťou považovaná za dôležitú a významnú, prokurátor tomu musí prispôbiť aj svoj zovňajšok. Prokurátor sa musí vyvarovať takých prvkov svojho výzoru, ktoré by vzbudzovali všeobecné pohoršenie, či odpor verejnosti. Prokurátor dbá na to, aby úpravou, resp. zanedbaním úpravy svojho zovňajšku nenarúšal dôstojnosť a vážnosť funkcie.

Pri výkone funkcie prokurátora, osobitne v prípade výkonu funkcie vedúceho prokurátora, sa vyskytnú situácie, pri ktorých musí prokurátor hodnotiť svojho kolegu. Pri výberovom konaní pri funkčnom postupe prokurátora, pri disciplinárnom konaní, či na základe žiadosti prokurátora v súvislosti so zánikom jeho služobného pomeru vedúci služobného úradu vypracúva hodnotenie prokurátora na základe podkladov od príslušného vedúceho prokurátora. Prokurátor však môže vypracúvať, resp. podieľať sa na vypracovaní hodnotenia aj iných kolegov – právnych čakatel'ov prokuratúry, asistentov prokurátorov, či zamestnancov prokuratúry. Je nevyhnutné, aby prokurátor pri hodnotení kolegov postupoval objektívne, nezaujato, vecne a vyvaroval sa vnášania osobných sympatií či naopak antipatií

vo vzťahu ku kolegovi do svojho hodnotenia. Rovnako tak musí prokurátor postupovať v prípade, že je členom výberovej komisie, disciplinárnej komisie alebo etickej komisie. Objektívny a nezaújatý pohľad prokurátora na hodnoteného či vybraného kolegu je pre zachovanie požiadavky zdvorilosti a slušnosti prokurátora nevyhnutný.

V pravidlách týkajúcich sa dôveryhodnosti prokurátora sa uvádza, že prokurátor má právo na svoj súkromný život a právo na využívanie občianskych práv a slobôd v čo najväčšej možnej miere. Samotný zákon č. 154/2001 Z. z. nepovažuje výkon určitých činností za nezlučiteľný s výkonom funkcie prokurátora. Ide napr. o činnosť literárnu, publicistickú, či umeleckú. V tejto súvislosti môže prokurátor vykonávať široké spektrum činností, od písania a publikovania odborných článkov až po beletriu, môže sa realizovať v oblasti výtvarnej, hudobnej, ale tiež v oblasti športovej, čím bezpochyby prezentuje svoju osobu na verejnosti. V dnešnej dobe je úplne bežné využívanie produktov informačných technológií, sociálnych sietí, blogovania, diskusných fór, či rôznych komunikátorov, ktorých používanie samozrejme nie je pre prokurátora zakázané. Je však potrebné, aby prokurátor pri prezentácii svojej osoby v rámci výkonu uvedených činností dbal predovšetkým na to, že vykonáva verejnú funkciu, ktorej dôstojnosť a vážnosť musí zachovávať aj vo svojom súkromí a takejto prezentácii. Bez ohľadu na to, či sa prokurátor pri uvedených činnostiach identifikuje ako prokurátor alebo nie, je nevyhnutné, aby pri svojej prezentácii zachovával vysokú mieru slušnosti a všeobecne rešpektovaných pravidiel správania sa.

Krpáčovo, 04.02.2016